

“Papa kan dat niet.”

Een mixed methods design naar het overwinnen van taalbarrières van anderstalige ouders om ouderbetrokkenheid te versterken door het inzetten van de vrijwilliger van de organisatie Taal Doet Meer.

Stephanie Snels

3902625

Utrecht University

Masterthesis

Youth, Education and Society

Universiteit Utrecht

Universiteit Utrecht

Departement: Pedagogische Wetenschappen

Master: Youth, Education and Society, Education for Inclusive Societies

Cursusjaar: 2017 - 2018

Cursus: MOV 06 – Thesis 201600407

Thesisbegeleider: Dr. Monique van Londen-Barentsen

Tweede lezer: Dr. Marije Kesselring

Taal Doet Meer

Senior Projectleider Jeugd: Merlijn Slothouber- van Oortmerssen

Datum: 22 juni 2018

Samenvatting

Ouderbetrokkenheid is een belangrijke factor in de ontwikkeling van een kind, maar blijkt bij anderstalige gezinnen moeilijker te bewerkstelligen door de taalbarrière. Taal Doet Meer (TDM) is een vrijwilligersorganisatie die zich inzet voor de ondersteuning van anderstaligen, waarbij vrijwilligers wekelijks een pupil in de leeftijdscategorie 8 – 14 thuis ondersteunen. In dit onderzoek worden via vragenlijsten aan ouders ($n=10$), schoolmedewerkers ($n=34$) en vrijwilligers ($n=67$), via interviews met ouders ($n=7$) en schoolmedewerkers ($n=4$) en een appreciative inquiry met vrijwilligers ($n=13$) onderzocht hoe vrijwilligers de ouderbetrokkenheid van anderstalige ouders kunnen versterken. Daaruit blijkt dat zowel ouders als vrijwilligers aangeven dat de ouders niet in staat zijn hun kind te begeleiden vanwege de beperkte beheersing van de Nederlandse taal. Scholen geven met name het belang van het creëren van een gestructureerde en geïnteresseerde, taalrijke thuisomgeving aan. Naar aanleiding van dit onderzoek wordt TDM aanbevolen de vrijwilliger handvatten te geven om de ouders te helpen een taalrijke thuisomgeving te creëren, een gestructureerd en prettig leerklimaat thuis te creëren en het contact tussen ouders en school te bevorderen. Concreet gaat het daarbij om het duidelijk communiceren van verwachtingen aan de vrijwilligers voor de samenwerking met ouders, een structurele kennisoverdracht tussen vrijwilliger en ouders, en het veranderen van het beeld bij vrijwilligers dat ouders hun kind niet kunnen ondersteunen door een taalbarrière.

Trefwoorden: Anderstalige ouders, Ouderbetrokkenheid, Vrijwilligers Taal Doet Meer, Primair en Voortgezet Onderwijs, Taalachterstand

Abstract

Parental involvement is an important factor in the development of a child, but turns out to be more difficult to achieve with non-native families, due to the language barrier. Taal Doet Meer (TDM) is a volunteer organisation that is committed to supporting non-native speakers, with volunteers supporting a pupil in the age category 8 - 14 at home every week. In this study, through questionnaires sent to parents ($n = 10$), school employees ($n = 34$) and volunteers ($n = 67$), and interviews with parents ($n = 7$) and school staff ($n = 4$) and an appreciative inquiry with volunteers ($n = 13$), it is investigated how volunteers can reinforce parental involvement of non-native parents. This shows that both parents and volunteers indicate that the parents are unable to support the child because of the limited command of the Dutch language. Schools in particular indicate the importance of creating a structured and interested, language-rich home environment. As a result of this research, TDM is recommended to give the volunteer handles to help parents create a language-rich environment at home, create a structured and pleasant learning environment at home and promote contact between parents and school. In concrete terms, this involves clearly communicating expectations to volunteers for the cooperation of parents, a structural transfer of knowledge between volunteer and parents, and changing the image among volunteers that parents cannot support their child because of a language barrier.

Keywords: Migrant parents, Parental involvement, Volunteers Taal Doet Meer, Primary and Secondary education, Language delay

Uit landelijk onderzoek van Van Buuren en Lucassen (2010) blijkt dat in 2010 jongeren van de leeftijd 10 - 12 jaar oud van Turkse, Marokkaanse en Antilliaanse afkomst een taalachterstand hebben van gemiddeld twee jaar. In de gemeente Utrecht groeien veel jongeren met een migratieachtergrond op, waarvan ouders de Nederlandse taal niet voldoende beheersen. Een derde van de anderstalige jongeren in Utrecht heeft risico op een taalachterstand, waarvan 18 procent Marokkaanse en 9 procent Turkse jongeren zijn (De Wit, 2014). In 2013 constateerde de onderwijsinspectie al dat er onvoldoende zorg en begeleiding is voor kinderen met een taalachterstand (Inspectie van het Onderwijs, 2013).

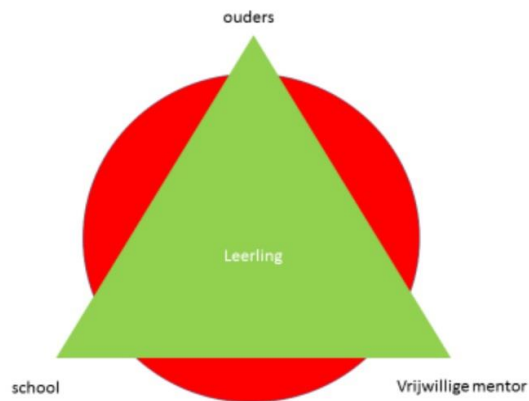
In het huidige regeerakkoord 2017 - 2021 *Vertrouwen in de toekomst* wordt 15 miljoen per jaar uitgetrokken voor leerlingen met een taalachterstand. Daarnaast wordt het belang van ouderbetrokkenheid aangekaart en wordt aangegeven dat de komende jaren zal worden gefocust op het versterken van een goede samenwerking tussen school en ouders, zodat scholen, kinderen en ouders kunnen floreren (Regeerakkoord, 2017). In maart dit jaar hebben negen Utrechtse politieke partijen de noodzaak aangetoond om te investeren in Nederlandse taal. Zij hebben als resultaat het manifest Tien voor Taal ondertekend. Daarmee gaven zij aan de aanpak van de taalachterstand in Utrecht de komende vier jaar hoog op de politieke agenda te hebben staan. Deze partijen gaan zich de komende vier jaar inzetten voor onder andere het investeren in de taalontwikkeling van kinderen en hun ouders in de samenwerking met school (Wij 3.0, 2018).

In bovenstaande geeft de Nederlandse overheid en de gemeente Utrecht het belang aan van een goede samenwerking tussen school en ouders voor de ontwikkeling van het kind. Ook in de wetenschappelijke literatuur blijkt ouderbetrokkenheid een belangrijke voorspeller van cognitief succes (Desforger & Abouchaar, 2003). Met name scholen met veel anderstalige ouders ervaren echter problemen met het betrekken van ouders (Herweijer & Vogels, 2013).

Mogelijk kunnen vrijwilligers helpen bij het versterken van ouderbetrokkenheid van anderstalige ouders. Vrijwilligersorganisatie Taal Doet Meer (TDM) is een voorbeeldorganisatie op lokaal niveau die zich inzet voor kinderen en volwassenen met een migratieachtergrond bij het leren van de Nederlandse taal. In de jeugdprojecten van de leeftijden 8 – 14 benoemen projectleiders van TDM dat ouders hun kind onvoldoende kunnen begeleiden op het gebied van studievastigheden en de Nederlandse Taal.

In de jeugdprojecten van TDM staat een driehoeksrelatie tussen ouders, school en vrijwilligers centraal. Deze wordt weergegeven in Figuur 1. In deze driehoeksrelatie draagt iedere partij bij aan de ontwikkeling van het kind. Op dit moment is het voor de organisatie TDM nog onbekend welke behoeftes en verwachtingen er bij iedere partij spelen en in hoeverre de vrijwilliger van TDM een rol kan spelen in het versterken van de ouderbetrokkenheid tussen ouders en school.

Voor deze studie is de onderzoeksvraag geformuleerd: “*Op welke manier kunnen vrijwilligers van Taal Doet Meer ouderbetrokkenheid van anderstalige ouders bij het onderwijs versterken?*”

Figuur 1. Driehoeksrelatie van ouders, school en de vrijwilliger van TDM in de ontwikkeling van het kind.

Theoretisch kader

Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid blijkt een belangrijke voorspeller voor cognitief succes en voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind (Desforger & Abouchaar, 2003; Henderson & Mapp, 2002; Sheldon & Epstein, 2005). Ouderbetrokkenheid wordt in dit onderzoek gedefinieerd als de mate waarin ouders betrokken zijn bij de begeleiding van hun eigen kind (Ferrara, 2009; Gibson & Jefferson, 2006; Smit, Sluiter, & Driessen, 2006). Bij ouderbetrokkenheid kan onderscheid gemaakt worden tussen ondersteuning voor het kind thuis enerzijds en de samenwerking en communicatie met school anderzijds (Bakker, Denessen, Dennissen, & Oolbekkink- Marchand, 2013).

Ondersteuning door ouders thuis

In het leersucces van kinderen blijkt dat ondersteuning door ouders thuis een grotere bijdrage levert aan de ontwikkeling van het leersucces van de kinderen dan alleen de participatie op school (Desforger & Abouchaar, 2003). Het leidt tot meer zelfvertrouwen, een positievere houding naar school, betere prestaties in rekenen en taal en een verdere ontwikkeling in sociale competenties (Bordewijk, Dries, Harkink, & Visser, 2007).

Jeynes (2012) bepleit dat er meer onderzoek zou moeten plaatsvinden naar de 'soft skills' van ouderbetrokkenheid: het hebben van hoge verwachtingen, het hebben van een open communicatie met kinderen en een opvoedingsstijl die een liefdevolle, maar gestructureerde thuissituatie omvat. Deze soft skills lijken effectiever te zijn in longitudinaal onderzoek (Jeynes, 2005, 2007), dan de harde definities van Epstein (2009) over het ondersteunen van het huiswerk. Daarnaast stelt Catsambis (2001) op basis van haar analyse dat ouders zich in het begeleiden van hun kind aan het eind van het voortgezet onderwijs zich beter kunnen richten op de schoolloopbaankeuzes, dan de aanwezigheid bij activiteiten op school.

Daarnaast kunnen ouders de leermogelijkheden thuis vergroten, zoals het reguleren en structureren van de tijd die het kind besteedt aan huiswerk en het kijken van televisie. Daarnaast kunnen ouders zorgen voor een thuissituatie waarin het kind tot leren komt, zoals het creëren van een rustige werkplek, stimuleren van een taalrijke omgeving en zorgen dat het thuiskomt na schooltijd (Fan & Chen, 2004; Lusse, 2013).

Het stellen van hoge verwachtingen door ouders over het schoolsucces en de schoolloopbaan van het

kind, en het aanmoedigen van ambities van het kind, lijkt een belangrijke voorspeller te zijn voor het schoolsucces van het kind (Jeynes, 2005; Lusse, 2013). Dit betekent niet dat het hebben van hoge verwachtingen betekent dat ouders onrealistische verwachtingen van hun kind moeten hebben (Lusse, 2013). Jeynes (2010) geeft aan dat de belangrijkste voorspeller is dat ouders en kind het eens zijn over het belang van een goede opleiding en het vertrouwen in de mogelijkheden van het kind. Het hebben van realistische verwachtingen zal bijdrage aan de intrinsieke motivatie van de leerling (Hill & Tyson, 2009), en helpt het kind bij het creëren van een positief zelfbeeld (Desforges et al., 2003). Daarnaast wordt de communicatie van ouders met het kind over schoolactiviteiten als belangrijke ondersteuning beschreven, zoals de omgang met klasgenoten en docenten en interesse tonen in het schoolwerk en de schoolloopbaan keuzes van het kind (Jeynes, 2005; Lusse, 2013).

Samenwerking en communicatie met school

Een goede samenwerking en communicatie van opvoeder en school is van belang voor het leer- en ontwikkelproces van kinderen (De Winter, 2011; Hill & Taylor, 2004; Ministerie van OCW, 2009; Onderwijsraad, 2010). Hiermee wordt bedoeld dat ouders en school een gemeenschappelijk belang nastreven, namelijk optimale voorwaarden scheppen voor de ontwikkelingen en het leren van het kind, thuis en op school. Ouders en school kunnen meer bereiken in een samenwerkingsrelatie, dan iedere partij op zich (De Wit, 2008).

Een belangrijke rol in de samenwerkingsrelatie speelt de wederzijdse betrokkenheid naar elkaar en de op elkaar afgestemde activiteiten, zoals dat ouders op de hoogte zijn van wat het kind op school leert en daarop anticiperen met het aanbieden van vervolgactiviteiten thuis. Daarnaast is het belangrijk dat ouders weten wat zij zelf aan school te bieden hebben, zoals hun expertise over het gedrag en de omgang met hun kind (Jeynes, 2005). Ouders en school wordt aangeraden om te communiceren met elkaar over de studievoortgang van en verwachtingen voor het kind (Lusse, 2013). Communicatie is niet alleen van belang voor betere schoolresultaten, maar draagt ook bij aan een reductie van spijbelen en schooluitval (Desforges, 2003; Fan & Chen, 2001). Voor de samenwerking met school is zowel positief als negatief nieuws in het belang voor de ontwikkeling van het kind. De school kan de relatie tussen ouder en kind voeden door ook contact met ouders te zoeken als er positieve berichten zijn (Lusse, 2013).

Uit verschillende studies blijkt dat de samenwerking tussen school en ouders voornamelijk bestaat in rapporten, maar in de praktijk nog niet te zien is (Kans, Lubberman, & Van der Vegt, 2009; Smit, Driessen, & Doesborgh, 2002). Uit de studie van Ecorys en Overon (2012) blijkt dat zowel ouders als schoolmedewerkers gebrek aan tijd als reden geven voor een gebrek aan contact tussen ouders en school.

Belemmeringen voor ouderbetrokkenheid van anderstalige ouders

Scholen met veel anderstalige ouders geven aan moeite te hebben om aan het ideaalbeeld van een goede samenwerkingsrelatie met ouders te voldoen (Herweijer & Vogels, 2013). Desalniettemin stellen Henderson en Mapp (2002) dat alle ouders, ongeacht hun inkomen, opleiding of culturele achtergrond, bezorgd zijn en betrokken bij het onderwijs van hun kinderen.

Ondersteuning door ouders thuis

Doorgaans hebben leerkrachten de vaardigheden en kennis niet om ouders effectief te betrekken en met hen te communiceren over de ondersteuning die ouders thuis kunnen bieden (Sheldon & Epstein, 2005). Op deze manier is het lastiger voor ouders om zicht te krijgen op wat hun kind leert op school en hoe het zich ontwikkelt. Dit kan de uitwisseling met de leerkracht over de ondersteuning van het kind thuis bemoeilijken.

Daarnaast heeft ouderbetrokkenheid een grotere effectiviteit op de schoolresultaten in het primair onderwijs (PO) dan in het voortgezet onderwijs (VO) (Dunst, 2002; Jeynes, 2007; Wilder, 2014). De afname in effectiviteit kan mogelijk verklaard worden doordat het ouders in het PO lukt om hun kind te ondersteunen in de lesstof die gegeven wordt op school, terwijl de ouders hun kind in de lesstof op het VO niet kunnen begeleiden (Patall, Cooper, & Robinson, 2008).

Samenwerking en communicatie met school

Scholen ervaren een barrière in de communicatie met anderstalige ouders en de verwachtingen in de samenwerking tussen school en ouders lijken voor beide partijen niet duidelijk te zijn (Graham-Clay, 2005). Daarnaast lijkt er vaak sprake te zijn van miscommunicatie tussen school en ouders wanneer leraren en ouders over ongelijke culturele achtergronden beschikken (Bakker, Denessen & Brus-Laeven, 2007; Kim, 2009).

Anderstalige ouders vinden het door een gebrek aan taalvaardigheid moeilijk om te begrijpen wat van hen als ouder verwacht wordt (Graham-Clay, 2005). Ouders kunnen zich in de communicatie niet gesteund en onbegrepen voelen door school. Daarnaast zijn veel ouders overweldigd door de eisen die aan hen door school worden gesteld. Ten slotte ervaren leerkrachten de samenwerking met ouders van jonge kinderen als vanzelfsprekender dan bij oudere kinderen (Wilder, 2014). Dit heeft mogelijk met de laagdrempelige communicatie tussen ouders en leerkrachten in het PO te maken en dit wordt minder naarmate de kinderen ouder worden. Een reden hiervoor kan zijn dat ouders niet meer op het schoolplein van het oudere kind verschijnen (Vuorinen, Sandberg, Sheridan & Williams, 2014).

Miscommunicatie ontstaat wanneer tussen anderstalige ouders en school verschillende verwachtingen zijn over de rol van ouders in de school. Dit kan worden verklaard aan de hand van de discontinuïteitstheorie van Heath (1983). Wanneer de culturele discontinuïteit tussen ouders en school groot is, worden culturele verschillen tussen beide groepen niet overbrugd. Een discontinuïteit wordt gevonden tussen school en ouders en de rol van ouders in de school. In veel niet-westerse landen wordt de leerkracht als expert gezien, die vertelt wat de ouder moet doen met het kind. In de westerse landen wordt over partnerschap tussen ouders en leerkracht gesproken en is ook de ouder ook een expert op het gebied van het kind. Aangezien sprake is van verschillende verwachtingspatronen ten aanzien van de rol van ouders en school, is het van belang om verwachtingen van school en ouders bij elkaar kenbaar te maken, zodat miscommunicatie beperkt kan worden (Graham-Clay, 2005; Kim, 2009). Om het contact tussen ouders en school te verbeteren, is het daarom belangrijk om regelmatig communicatie tussen ouders en school te hebben (Kraft & Dougherty, 2012).

Mogelijke rol voor de vrijwilliger van TDM in de driehoeksrelatie

Ondersteuning ouders thuis

De VoorleesExpress is een project vergelijkbaar met onderzochte jeugdprojecten van dit onderzoek dat zich richt op het ondersteunen van ouders thuis. Ouders worden gedurende twintig wekelijkse huisbezoeken gestimuleerd en begeleid door de vrijwilliger om het voorlezen van kinderen tot 8 jaar over te nemen en de taalomgeving te verrijken (Nederlands Jeugdinstituut (NJI), 2012). Volgens de beoordelingscommissie van het NJI is de VoorleesExpress goed onderbouwd, maar niet effectief bewezen.

In het onderzoek van De Vries, Moeken en Kuiken (2015) bleek het voorleesgedrag van ouders na de interventie niet veranderd te zijn, terwijl het voorleesritueel tijdens het project overgedragen wordt van de vrijwilliger naar de ouders. Kinderen bleken bij de directe nameting wel meer vragen te stellen tijdens het

voorlezen; dat effect ontbrak bij de retentiemeting. Een positief effect was te vinden bij de VoorleesExpress-gezinnen die na de interventie vaker naar de bibliotheek bleken te gaan en vaker digitale prentenboeken gebruikten. Deze verschillen bleken ook bij de retentiemeting aanwezig te zijn.

Geadviseerd wordt dat de ouders die in staat zijn om het voorlezen over te nemen, nog meer dan nu door de vrijwilliger gestimuleerd worden om het voorleesritueel over te nemen. Wanneer het voor de ouders niet mogelijk is om het voorlezen over te nemen door de taalbarrière, zouden vrijwilligers de ouders alternatieve activiteiten kunnen aanreiken, waarmee de taalontwikkeling van de kinderen wordt gestimuleerd (De Vries et al., 2015).

Een mogelijke rol voor de vrijwilliger in de ondersteuning thuis zou kunnen zijn het nog meer betrekken van de ouders bij de begeleiding. Een aantal vrijwilligers geeft aan dat zij meer behoefte hebben aan begeleiding en/of scholing om ouders te betrekken bij de begeleiding (De Vries et al., 2015).

Daarnaast bestaat het REAL-programma, dat zich onder andere richt op anderstalige ouders (Hirst, Hannon, & Nutbrown, 2010). Het onderzoek heeft gekeken naar huisbezoeken en hoe gebruik gemaakt kan worden van activiteiten die ouders zelf met hun kind kunnen uitvoeren. Het programma gebruikt het ORIM-raamwerk, bestaande uit vier componenten: Opportuniteiten (ouders bieden kinderen gelegenheid tot interactie met schriftelijk materiaal), Recognition (ouders erkennen de verrichtingen van het kind), Interaction (ouders en kinderen interacteren rond allerlei schriftelijk materiaal) en Models (ouders modelleren omgang met schriftelijk materiaal). Het raamwerk bouwt voort op wat ouders al aan ondersteuning thuis doet en breidt deze activiteiten uit. Het programma sorteert positieve effecten op de ontluikende geletterdheid van kinderen (Hirst et al., 2010).

Contact en samenwerking met school

De onderzoeker heeft uitgebreid gezocht naar zowel nationaal als internationaal onderzoek over de relatie tussen de vrijwilliger en school, en heeft dit niet gevonden.

Het huidig onderzoek

Uit bovenstaande blijkt dat betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kind een belangrijke voorspeller is in het schoolsucces van hun kind. Voor de anderstalige ouders in dit onderzoek is de taalbarrière en soms de cultuur een beperkende factor in het contact tussen school en ouders en het ondersteunen thuis.

Dit onderzoek is om twee redenen uniek. Ten eerste komen anderstalige ouders zelf aan het woord. Ten tweede wordt onderzoek gedaan naar de rol die vrijwilligers van TDM kunnen spelen om de ouderbetrokkenheid op het gebied van studieondersteuning en de Nederlandse taal te versterken via hun relatie met zowel school als ouders. Vanuit deze resultaten worden concrete aanbevelingen gegeven aan de organisatie TDM welke rol vrijwilligers kunnen aannemen om ouderbetrokkenheid in de thuissituatie en het contact met school te versterken.

De onderzoeksvraag van deze studie is: *Op welke manier kunnen vrijwilligers van Taal Doet Meer ouderbetrokkenheid van anderstalige ouders bij het onderwijs versterken?* De volgende deelvragen en bijbehorende hypothesen gebaseerd op literatuur zijn:

1. *Welke verschillen ervaren ouders, school en vrijwilligers van TDM op het gebied van ondersteuning door ouders thuis en de samenwerking en het contact tussen school en ouders?*

De verwachting is dat de ouders wel betrokken *willen* zijn, maar niet weten hoe ze kunnen bijdragen aan de ondersteuning van hun kind thuis (Graham-Clay, 2005). Verder is de verwachting dat school en vrijwilligers de

taalbarrière als een groot probleem ervaren en daarbij al snel de conclusie trekken dat ouders niet willen en kunnen ondersteunen (Bakker, et al., 2007; Kim, 2009).

2. *Op welke manier kan de ondersteuning gegeven door ouders thuis en de samenwerking en het contact tussen school en ouders het beste worden vormgegeven?*

De verwachting is dat het aanbrengen van structuur in de thuissituatie (Fan & Chen, 2004; Lusse 2013), het inzetten van de soft skills (Jeynes, 2012) en een goede samenwerking tussen school, ouders en vrijwilligers, waarin verwachtingen naar elkaar worden uitgesproken (Kraft & Dougherty, 2012), zal zorgen voor een goede ondersteuning van studievaardigheid en de Nederlandse taal thuis.

Methode

Design

In dit onderzoek is sprake van een mixed method design, waarbij zowel kwalitatief als kwantitatieve data is verzameld. Interviews, vragenlijsten en Appreciative Inquiries (AI) zijn afgenomen onder de verschillende participanten van het onderwijs. Er is sprake van een vergelijkend onderzoek, omdat de perspectieven van verschillende partijen met elkaar worden vergeleken op het gebied van samenwerking tussen school en ouders op het gebied van ondersteuning bij studievaardigheden en de Nederlandse taal bij de jeugdprojecten van TDM van de leeftijden 8 – 14 jaar.

De eerste deelvraag wordt beantwoord door de antwoorden uit een vragenlijst onder ouders, medewerkers van school en vrijwilligers van TDM. De tweede deelvraag wordt beantwoord door het verwerken van interviews onder ouders en medewerkers van school en een AI onder vrijwilligers van TDM. Een AI is een manier van leren en veranderen door dialoog en onderzoek, die zich focust op sterktes en kracht van de deelnemers. Het is een gezamenlijke manier van dataverzameling, waarin de deelnemers actief participeren (Tjepkema & Verheijen, 2009).

Participanten

In Tabel 1 worden het aantal participanten van dit onderzoek weergegeven. Een beschrijving van de jeugdprojecten van TDM is te vinden in Bijlage 1.

Tabel 1

Aantal participanten in de verschillende instrumenten

	Ouders	School	Vrijwilliger	Totaal
Vragenlijst verstuurd	64	80	93	237
Vragenlijst ingevuld	10	34	67	111
Interviews	7	4		11
Appreciative Inquiry			13	13

Ouders. De vragenlijst is onder 64 ouders afgenomen, waarvan 10 de vragenlijst hebben ingevuld. Zeven ouders met een migratieachtergrond zijn geïnterviewd. De kinderen van de geïnterviewde ouders (2 vaders, 5 moeders) hebben allemaal de overstap van het PO naar het VO meegemaakt. Drie ouders van het project HuiswerkHulp, 2 ouders van het project School's cool, 1 ouder van het project Taalmentoraten PO en 1 ouders van het project Taalmentoraten VO hebben deelgenomen aan de interviews. 5 ouders zijn afkomstig uit Marokko, 1 uit Somalië en 1 uit Syrië. Zes van de 7 ouders zijn naar Nederland gekomen vanwege arbeidsmigratie, hun kinderen zijn in Nederland geboren. De zevende ouder is met zijn gezin gevlucht, zij zijn nu één jaar in Nederland. De leeftijd van de ouders reikt van 36 tot 45 jaar. Het opleidingsniveau van de ouders reikt van geen opleiding tot een MBO-4 opleiding.

School. De vragenlijst is onder 80 medewerkers van het onderwijs verspreid, waarvan 34 de vragenlijst hebben ingevuld. De vragenlijst is ingevuld door leerkrachten, intern begeleiders en zorg- en taalcoaches. De interviews zijn afgenomen onder 2 scholen in het PO (School A en School B) en 2 scholen in het VO (School C en School D). 3 vrouwen en 1 man zijn geïnterviewd, waaronder 1 intern begeleider van PO-School A, 1 directiemedewerker van PO-School B, 1 leerkracht, die betrokken is bij de ouderraad van VO-School C en 1 projectleider van het parent empowerment project van VO-School D. De 4 geïnterviewden zijn aanspreekpunt op hun school, wanneer het gaat om ouderbetrokkenheid.

Vrijwilligers. De vragenlijst is onder 93 vrijwilligers, waarvan 67 de vragenlijst hebben ingevuld. De AI is afgenomen onder 6 mentorcoördinatoren, waaronder 3 mentorcoördinatoren van de HuiswerkHulp, 1 van School's cool en 2 van Taalmentoraten PO. Ook is de AI afgenomen onder 5 jeugdmedewerkers van TDM, waaronder 1 projectmedewerker, 3 projectleiders en 1 senior projectleider.

Instrumenten

Vragenlijst. De vragenlijst had tot doel de verschillen en overeenkomsten tussen ouders, school en vrijwilligers van TDM in kaart te brengen over ouderbetrokkenheid thuis en samenwerking en communicatie met school. Tijdens het schrijven van dit onderzoek was er nog geen instrument voorhanden dat het partnerschap tussen het PO en VO en anderstalige ouders bevraagt en meet. Daarom is de vragenlijst speciaal voor dit onderzoek geconstrueerd. De vragenlijst is teruggebracht van 43 stellingen naar 7 of 8 stellingen, afhankelijk van de participantengroep ouders, school en vrijwilligers. De literatuur van Epstein (1994; 2009),

Catsambis (2001) en Lusse (2013) vormt de basis voor deze lijst. Een voorbeeldvraag is: “*De ouders van mijn pupil ondernemen samen met hun kind educatieve activiteiten (zoals woordjes overhoren, samen naar de bibliotheek gaan).*” De vragenlijst bestaat uit stellingen met likert-schalen van 1=helemaal niet mee eens, 2=niet mee eens, 3=niet mee eens, niet mee oneens, 4=mee eens, 5=helemaal mee eens. De vragenlijst is afgenomen bij zowel de ouders, medewerkers van het PO en VO en vrijwilligers van TDM. Daarbij is de vragenlijst van ouders aangepast op B1 taalniveau. Een voorbeeld hiervan is dat een woord als ‘*ondersteuning bij*’ veranderd is naar ‘*hulp van*’. De vragenlijst is te vinden in Bijlage 1.

Interviews. Het doel van de interviews was om in kaart te brengen hoe de ouderbetrokkenheid door school werd vormgegeven door ouders, hoe het contact tussen school en ouders ervaren werd en hoe het beste de samenwerking tussen school en ouders vormgegeven kon worden. De interviewvragen aan ouders en schoolmedewerkers zijn te vinden in Bijlage 2. De topiclijst is niet strikt in de structuur aangehouden, maar gebruikt als een checklist of de verschillende thema’s aan bod kwamen. Bij de start van het interview werd aandacht besteed aan de persoonlijke relatie. Dat gebeurde onder meer door de vraag hoe het met het betreffende kind gaat. Dit bleek in de praktijk goed te werken. Hierdoor werd een persoonlijke relatie gecreëerd om vervolgens makkelijker over te stappen naar vragen over het contact met school. Een voorbeeldvraag voor ouders is: “*Is het contact met school veranderd toen uw kind naar de middelbare school ging?*”. Een voorbeeldvraag voor medewerkers van de school is: “*Hoe wordt de samenwerking met ouders op uw school vormgegeven?*”.

Procedure

Vragenlijst. Na toestemming van de senior projectleider van team jeugd van TDM is per e-mail contact opgenomen met de deelnemers van het onderzoek. De e-mail is naar iedere participant met een persoonlijke aanhef gestuurd, waarin gevraagd werd of zij wilden deelnemen aan het onderzoek, uitleg over het onderzoek, de link naar de vragenlijst en de mededeling dat de gegevens anoniem verwerkt zouden worden. Na twee weken is naar iedere deelnemer een herinneringsmail gestuurd met de vraag of zij alsnog de vragenlijst wilden invullen.

Interview. De 7 geïnterviewde ouders zijn telefonisch gevraagd of zij deel wilden nemen aan het interview. Alle ouders die zijn benaderd hebben meegewerkt. De 4 medewerkers van de scholen zijn via de mail en persoonlijk gevraagd of zij wilden deelnemen aan de interviews. Alle 4 de interviews hebben plaatsgevonden in het kantoor van de medewerker op school. Door 8 deelnemers aan de interviews is toestemming gegeven voor het opnemen en het anoniem verwerken van de gegevens. In totaal zijn 3 interviews niet opgenomen, omdat de deelnemers dat liever niet had. De resultaten uit deze 2 interviews zijn opgeschreven en schriftelijk zonder quotes verwerkt in de antwoorden. De overige 8 interviews zijn getranscribeerd en gecodeerd.

Appreciative Inquiry (AI). De 6 mentorcoördinatoren zijn door de onderzoeker persoonlijk gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. In Tabel 2 worden de bijbehorende hulpvragen weergegeven die de deelnemers aan de AI gingen beantwoorden. Aan de 5 teamleden van TDM zijn de vragen gesteld in een lopend gesprek. De onderzoeker stelde de hulpvragen van de AI en vatten deze samen en vroeg om bevestiging bij het team van TDM of het juiste was genoteerd.

Tabel 2

Hulpvragen bij de Appreciative Inquiry

Fase	Hulpvragen
Verken	Wat lukt al, hoe komt dat, wat helpt daarbij?
Verbeeld	Wat zou je gedroomde resultaat zijn?
Vormgeven	Wat zou je moeten doen om die droom te realiseren?
Veranker	Wat zou een eerste stap of experiment kunnen zijn?

Noot. Gebaseerd op de literatuur van Tjepkema & Verheijen (2009)

Data-analyse

Vragenlijst. Om verschillen tussen de groepen ouders, school en vrijwilligers te onderzoeken wordt gebruik gemaakt van de non-parametrische Kruskal-Wallistoets, aangezien deze om kan gaan met de niet-continue verdeling van de Likert schaal en met meer dan twee groepen. Deze toets toetst of de medianen van de verdelingen verschillen. Indien een significant verschil wordt gevonden, wordt post-hoc met de non-parametrische Mann-Whitney U-toets onderzocht tussen welke groepen de verschillen optreden. De vragen die aan slechts twee van de drie groepen werden gesteld, zijn direct met een Mann-Whitney U-toets onderzocht. Er is niet gecorrigeerd voor het aantal uitgevoerde toetsen, waardoor het risico op kanskapitalisatie bestaat.

Om de vergelijking tussen de groepen te kunnen maken zijn bepaalde items aan elkaar gelijkgesteld. Deze zijn te vinden in Bijlage 1.

Interviews. De interviews zijn getranscribeerd en de eerste codering is handmatig gedaan. Hierna zijn de codes toegevoegd en geanalyseerd met behulp van het programma NVivo. De eerste codes zijn gebaseerd op de wetenschappelijke literatuur van Lusse (2013), Epstein (1994, 2009) en Catsambis (2001), zoals de dimensies: ‘communiceren over de schoolloopbaan van het kind’, ‘niveau van samenwerken tussen de partners’, ‘wederzijdse betrokkenheid en op elkaar afgestemde activiteiten’ en ‘bijdrage aan schoolsucces van het kind’. Het gebruikte coderingsschema is toegevoegd in Bijlage 4.

Appreciative Inquiry. Nadat alle gegevens van de AI werden verzameld in een tabel met de hulpvragen en de verschillende groepen werden de resultaten geanalyseerd.

Resultaten

Vragenlijst ouders, school en vrijwilligers TDM

Demografische gegevens

In totaal vulden 10 ouders (16%) de vragenlijst in, waarvan 7 moeders, 2 vaders en één geslacht onbekend. De ouders zijn geboren in Nederland ($N=2$), Marokko ($N=3$), Syrië ($N=2$), Rusland ($N=1$) en Turkije ($N=1$), waarbij één ouder de vraag niet invulde. Verder is gevraagd naar de leeftijd ($M=40$, $SD=3.5$). Daarnaast vulden 35 schoolmedewerkers de vragenlijst in (44%), waarvan 23 op het basisonderwijs. Verder is er gevraagd naar de leeftijd ($M=40$, $SD=12$). Als laatste vulden 67 vrijwilligers (72%) de vragenlijst in. Qua leeftijd vallen zij uiteen in 2 groepen: 35 vrijwilligers zijn onder de 35 jaar, 21 vrijwilligers zijn 55 jaar of ouder.

Het responspercentage onder ouders lag significant lager (Chi-kwadraat = 18.56, $p<0.01$) dan de vrijwilligers en schoolmedewerkers samen. In Tabel 3 zijn de ingevulde enquêtes verder gecategoriseerd.

Uitkomsten vragenlijst Ouders School en Vrijwilligers

In Tabel 3 worden de uitkomsten van de vragenlijst Ouders, School en Vrijwilligers getoond.

Tabel 3

Uitkomst vragenlijst Ouders, School en Vrijwilligers (N = 111)

Stelling	<u>Ouder</u> (n = 10)		<u>School</u> (n = 34)		<u>Vrijwilliger</u> (n = 67)		p
	M	SD	M	SD	M	SD	
Stelling 1: Schoolsucces ouders	3,7	1,3	4,3	0,9	4,2	0,8	0,205
Stelling 2: Schoolsucces leerkracht	4,7	0,5	4,7	0,6	4,5	0,6	0,146
Stelling 3: Schoolsucces vrijwilliger	4,1	0,9	4,2	0,7	3,6	0,9	0,001
Stelling 4: Educatieve activiteiten	3,3	1,3	2,4	0,9	2,4	1,1	0,077
Stelling 5: Begeleiden huiswerk	3,3	1,4	2,3	0,9	2,3	1,0	0,040

Stelling 6: Contact school ouders	3,2	1,1	2,7	1,2	3,0	1,0	0,232
Stelling 7: Contact school vrijwilliger			3,1	1,1	2,8	1,2	<0,01
Stelling 8: Contact ouders vrijwilliger	4,0	1,3			2,2	1,2	0,007

Ondersteuning door ouders thuis. Stelling 5 toont dat er tussen de drie groepen significante verschillen zijn over de stelling ‘*De ouders van mijn pupil begeleiden hun kind met huiswerk (zoals met het plannen, structureren en overhoren van het huiswerk)*’ ($p=0.04$), waarbij geldt dat ouders vaker dan school ($p=0.03$) en ouders vaker dan vrijwilliger ($p=0.02$) aangeven dat wel te doen. Daarnaast is er een significant verschil tussen de groepen voor de stelling 3 ‘*Ik geloof dat mijn pupil ondersteuning nodig heeft van zijn/haar mentor/coach van Taal Doet Meer om schoolsucces te behalen*’ ($p<0.01$). Er werd een significant verschil gevonden tussen school en vrijwilliger ($p<0.01$), waarbij school de vrijwilliger belangrijker vond voor de ondersteuning dan de vrijwilliger zelf.

Samenwerking en contact tussen ouders en school. In stelling 6: ‘*De ouders van mijn pupil zijn op de hoogte waar mijn pupil op school aan werkt*’ toont geen significante verschillen tussen de groepen over het contact met school.

Samenwerking en contact tussen ouders en vrijwilliger. In stelling 8: ‘*Ik bespreek met de ouders van mijn pupil waar ik met de pupil aan werk*’ wordt een significant verschil gevonden tussen vrijwilliger en ouders ($p=0.01$), waarbij vrijwilligers aangeven niet met de ouders te bespreken wat zij met het kind doen, maar de ouders wel aangeven te weten wat er wordt gedaan.

Samenwerking en contact tussen school en vrijwilliger. In stelling 7: ‘*Ik bespreek met school waar ik met de pupil aan werk*’ wordt een significant verschil gevonden tussen vrijwilliger en school ($p<0.01$), waarbij vrijwilligers aangeven dat er weinig bespreking met school plaats vindt, terwijl scholen zeggen dat genoeg bespreking met de vrijwilliger plaats vindt.

Interviews met ouders, school en vrijwilligers

Behoeftte van ouders voor ondersteuning

Uit de interviews blijkt dat veel ouders de vrijwilliger van TDM als begeleiding zien die zij zelf als ouders niet kunnen geven doordat zij de Nederlandse taal onvoldoende beheersen. Daarom zijn zij blij en dankbaar voor de hulp voor hun kind en geven aan dat zij het beste willen voor hun kind. Vader T. vertelt: “*Kijk, ik vind kind heeft altijd steun nodig, daardoor bereikt hij veel dingen, denk ik. Kijk, Engels is niet makkelijk vak, vind ik. Vind ik echt moeilijk vak. Daarom zeg ik: papa kan dat niet, is echt heel lastig. Daarom langs nichtje of mentor bellen ‘s middags.*”. Een vrijwilliger van Taalmentoraten VO sluit hierbij aan. Hij vertelt:

“Het aandeel van de ouders heeft vooral met de onvoldoende taalkennis te maken. Ouders zijn erg betrokken, maar spreken de Nederlandse taal niet. Het gezin is nog geen jaar in Nederland. De kinderen gaan naar school en leren daardoor de taal sneller dan hun ouders. Het is dus niet zo dat ouders hun kinderen niet willen helpen, maar dat ze het niet kunnen/begrijpen. Ook het bespreken van het schoolwerk is nauwelijks te doen. Ze zijn wel altijd aanwezig en ik zie dat ze geïnteresseerd zijn, maar begrijpen waar ze mee bezig zijn, doen ze niet. Ondersteuning wat betreft motivatie is daarom van ouders in mijn gezin belangrijker en die is er gelukkig.”

Ondersteuning door ouders thuis

De geïnterviewde ouders geven aan dat zij betrokken zijn bij het leren van hun kind. Dit blijkt doordat zij een actieve leerhouding van hun kind stimuleren en een aantal ouders educatieve activiteiten thuis aanbiedt.

De geïnterviewde ouders geven aan dat zij op de hoogte zijn van wat hun kind op school leert, goed contact met school hebben en kinderen stimuleren om veel vragen te stellen, wanneer zij hulp nodig hebben of iets niet begrijpen. Dit komt duidelijk naar voren bij moeder F. van de HuiswerkHulp. Zij vertelt dat zij haar kinderen iedere dag de volgende wijze les meegeeft:

“Gewoon echt wat ik kan, ik kan niet helpen, maar jij moet vragen aan meester of huiswerkklas. Hij gaat je helpen. Nog een keer herhalen, als zij niet begrijpen (...). Ze hoeft zich niet te schamen. Belangrijk voor jou, waarom jij gaat daar, iets leren. Niet schamen, gewoon vragen.”

Meerdere ouders geven aan daarom eigenschappen als open- en eerlijkheid in hun opvoeding te stimuleren. Beide ouders van de HuiswerkHulp geven aan dat er geen taboe en schaamte bij hun kinderen moet zijn om goed en/of slecht nieuws te vertellen. De kinderen kunnen hun ouders alles vertellen, wat hun dwars zit. Toch geeft moeder B. van de HuiswerkHulp aan dat zij haar dochter eerlijkheid meegeeft, maar dat zij niet altijd eerlijk is over haar cijfers.

“Want ik hoor die F., sommige kinderen niet goede cijfer halen, dat is niet goed. Maar ik zeg altijd als zij toets gemaakt krijgt 1,2 of 3 maakt niet uit, dat moet eerlijk zijn. Eerlijk zijn. Maakt niet uit. Als zij goed haalt, 8 of 9, maar soms zegt zij ik heb goed gedaan, maar is niet goed. Gewoon eerlijk.”

De geïnterviewde ouders vertellen wisselend over of zij hun kind thuis ondersteuning geven op het gebied van educatie. Sommige ouders geven echter wel aan deze ondersteuning wel te kunnen geven op het PO en niet op het VO, *“Jawel, met rekenen enzo. En sommetjes, dat weet ik nog wel”*. Daarnaast lijkt het te verschillen tussen welke ondersteuning het kind in zijn omgeving kan vinden. Moeder B. maakt een vergelijking tussen haar kinderen, waarvan er één wel HuiswerkHulp krijgt en de andere niet. Hieruit blijkt dat haar dochter in haar vriendengroep voldoende ondersteuning kan krijgen en daarvoor geen hulp van de HuiswerkHulp nodig heeft. Ze vertelt *“Ze heeft geen hulp, gewoon zelf gedaan, stapje voor stapje (...). Gaat met vriendinnen huiswerk maken.”* De ouder bepaalt op deze manier wat nodig is voor haar kinderen om het beste eruit te halen.

Samenwerking en contact tussen ouders en school

Vijf geïnterviewde ouders hebben de overgang het PO naar VO meegemaakt. Zij geven aan dat zij verschillen ervaren op het gebied van communicatie met de docenten en ondersteuning thuis.

Er bestaat een groot verschil in communicatie tussen het PO en VO in de kwaliteit van het contact met school. Het contact met het PO wordt ervaren als persoonlijker, omdat de ouders makkelijk binnen kunnen lopen, het gevoel hebben dat zij altijd welkom zijn op school en dagelijks contact hebben met de leerkracht van hun kind. Het contact met het VO wordt daarentegen ervaren als contact via e-mail en het programma Magister en omvat vier keer per jaar een oudergesprek.

Dit verschil in communicatie komt duidelijk naar voren in het interview met moeder M. van het project Taalmentoraten PO. Moeder M. geeft aan dat het belangrijk is om vaak op school te komen, om te kijken hoe het gaat met haar kind in de klas. Zij zegt:

“Ja, moet! Ja iedere keer met juffrouw praten. Hoe gaat het? Ik wil kijken. Hoe gaat het met gedrag, leren. Ik heb gevraagd met kijken. Moet, het is mijn kind (.....) Ja, niet elke dag, maar elke dag met hem naar school. Een of twee keer in de week vragen, hoe gaat het met K.? Ja, maar goed contact met juffrouw, hele lieve juffrouw.”

Wanneer gevraagd wordt naar de naam van de middelbare school van haar oudere kinderen, weet zij niet naar welke middelbare school zij gaan, alleen dat de locatie van de school in de stad zit. Dit laat zien dat moeder M. wekelijks contact heeft met het PO en de naam van de PO-school regelmatig gebruikt, maar de naam en de locatie van de VO-school niet weet. Daarentegen geeft moeder B. van de HuiswerkHulp aan dat contact met VO een reden is dat zij op taalles is gegaan, omdat zij de 10-minutengesprekken van haar dochter zelf met de docent van het VO wil kunnen voeren en begrijpen.

De ouders verschillen echter van mening over het wenselijke contact met het VO. Vader H. van het project School's cool vertelt dat hij graag meer contact met de school wil. Hij vertelt:

“Ik moet wel kijken naar huiswerk, wat voor gedrag, wat doen ze op school, volgen. Dat is mijn rol eigenlijk. Daarom ik wil graag contact. Als iets niet goed is, trek aan de bel. Vorige keer was iets misgegaan op school, maar was zo laat. Ik zei kan niet, je moet gelijk melden. Je kan het over een dag later, niet drie weken. Je wil er meteen op inspelen, je wil weten wat je kind aan het doen is. Dat is mijn rol vind ik.”

Vader H. ziet zijn rol in de ondersteuning van zijn kinderen hetzelfde, al geeft hij aan dat hij op de basisschool veel makkelijker contact had. Daarentegen vertelt moeder O. van het project HuiswerkHulp dat zij goed contact heeft met het VO en dat contact op afspraak erbij hoort op het VO:

“Ja, je gaat gewoon naar de ouderavonden enzo. En in principe als er wat is, dan hoor je het wel van de mentor, maar verder niet echt veel contact of zo. Maar dat is volgens mij ook zo, die scholen. Je kan niet zomaar eenmaal naar binnen gaan. Dat werkt met afspraak en zo”.

De leerkracht van VO-school C. is van mening dat een betrokken ouder vaak naar Magister kijkt, de leerling vraagt naar huiswerk en waarom deze afwezig is op school. Terwijl de Intern Begeleider van PO-school A. zegt dat je als school niet zonder ouders kan. Zij vertelt: *“Het is raar om ze alleen maar te roepen als het fout gaat, of als je ze nodig hebt voor zwemles, zeg maar.”* Zij is van mening dat een ‘ons-gevoel’ gecreëerd dient te worden met als doel een gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen school en ouders. Zij wil dat ouders in aanraking komen met het schoolse leren. De Intern Begeleider vertelt: *“Wij zijn lessen aan het ontwikkelen over het zaaien, hoe zeg maar het hele proces verloopt (...) Je bent heel erg bezig met schoolse vaardigheden, maar je haalt ook de wereld van buiten naar binnen. Daarnaast vertelt de Intern Begeleider: “En dan krijgen wij een*

foto op de app van een moeder, dat ze laat zien dat haar peultje gegroeid is. En weet je? Dan hebben we al iets bereikt.”. De ouders raken betrokken bij de school en reageren door op een informele wijze contact op te nemen met school. De beide scholen noemen daarmee twee verschillende vormen van betrokkenheid.

Samenwerking en contact tussen ouders en vrijwilligers

De geïnterviewde ouders geven aan erg tevreden te zijn met de vrijwilliger van TDM. Moeder M. van Taalmentoraten PO zegt: *“Supergemotiveerde mentor staat altijd open voor vragen en geeft aandacht aan mijn dochter”*.

In de projecten is er wisselend contact tussen de vrijwilliger en ouder. De vrijwilligers die bij de leerling thuis komen werken spreken de ouders vaker dan de vrijwilligers van de HuiswerkHulp, waarbij de ondersteuning in het buurthuis plaatsvindt. Een ouder van de HuiswerkHulp vertelt: *“Die vrijwilliger hebben we een keer ontmoet, rest gaat via mijn dochter”*. Vrijwilligers geven aan dat de taalbarrière van de ouders hen beperkt in de communicatie met ze: vaak gaat het contact dan tussen een oudere broer of zus die de Nederlandse taal wel beheerst.

Vader H. vertelt dat hij zelf ook geleerd heeft van de vrijwilliger van TDM hoe hij zijn zoon kan ondersteunen ondanks zijn taalbarrière. Zijn zoon heeft moeite met het vak Engels en de ouder vertelt dat hij zijn zoon daarin niet kan ondersteunen. Hij vertelt: *“Af en toe kijkt hij ook Nederlandse film of Engelse film met ondertiteling. Is echt goede tip van P. Blijf kijken, boeken lezen.”* Deze tip heeft het gezin toegepast in de thuissituatie en vader staat open voor meer contact met de vrijwilliger, omdat hij daar veel van leert en weet waar zijn kind met de vrijwilliger aan gewerkt heeft.

De vrijwilligers geven aan dat de ouders op dit moment niet in staat zijn om de ondersteuning aan hun kind te bieden en dat het overdragen van de ondersteuningstaken op dit moment nog niet is opgenomen in het project. Daarnaast zijn er twijfels onder de vrijwilligers of ouders hun kinderen wel kunnen ondersteunen op het gebied van studievoordigheden. Een vrijwilliger van Taalmentoraten PO zegt: *“De ouders die geen Nederlands spreken en niet ingeburgerd/geïntegreerd zijn, zijn helemaal niet in staat om hun kinderen in welk (taal)opzicht dan ook te ondersteunen.”*

Samenwerking en contact tussen school en vrijwilligers

Alle scholen zien de meerwaarde in de samenwerking met TDM. Leerkracht van VO-school D geeft de noodzaak aan van het hebben van een taalmentor in zijn klas. Hij is mentor van een groep van 20 VO-leerlingen, waarvan 18 leerlingen een taalachterstand hebben. Het liefst zou hij alle kinderen een taalmentor geven, maar hier is helaas geen ruimte voor.

Vrijwilligers geven aan dat zij wisselend contact hebben met de medewerker van de school om de juiste ondersteuning voor de leerling af te stemmen. Wanneer er contact plaatsvindt, zijn de vrijwilliger en school hier enthousiast over. Een vrijwilliger van Taalmentoraten VO zegt: *“Ik heb eenmalig contact gehad met de school van A, aan het begin van dit traject. Ik heb toen nuttige tips gehad over waarop ik in de begeleiding van A het beste kan focussen.”* Andere vrijwilligers merken op geen contact met school te kunnen krijgen. Daarnaast geven ook scholen aan dat zij wisselend contact hebben met de vrijwilliger. Binnen een school geeft een docent aan dat zij met twee vrijwilligers regelmatig contact heeft en dat zij de andere begeleider nog niet gesproken heeft. In de vragenlijst benoemt één school de voordelen van het contact:

“Wij merken enorme voordelen aan het contact tussen de mentor, de leerling, de vrijwilliger van TDM en de ouders van de leerling. Als mentor is het fijn om via de e-mail contact te hebben over bepaalde zaken zodat de vrijwilliger dit in de thuissituatie bespreekbaar kan maken.”

Een grote belemmering in de samenwerking met de vrijwilligers van TDM is de werk- en tijdsdruk van leerkrachten in het onderwijs, vertelt de directiemedewerker van PO-School B. Ze vertelt dat iedere medewerker van de school de noodzaak van de vrijwilliger ziet, maar dat in de samenwerking van de aanmelding van de leerling het stuk loopt tussen school en de medewerker van TDM. Zij vertelt:

“En hoe Taal Doet Meer mij kan helpen is om alles uit handen te nemen, dat kan niet, want ik weet welke leerlingen en welke klassen ervoor in aanraking komen. Maar hier loopt het wel op stuk, denk ik. Ik ga dus langs alle leerkrachten om te vragen of heb jij nog leerlingen. En daar moet je achteraan zitten, want leraren hebben het echt heel druk. En het wordt hier wel heel belangrijk gevonden, het werk van Taal Doet Meer door leerkrachten en interne begeleiders.”

Mogelijke rol van de vrijwilliger in de driehoeksrelatie

School en vrijwilligers geven suggesties voor de rol van de vrijwilligers in het versterken van de ondersteuning van studievoordelen en de Nederlandse taal thuis, en het contact tussen school en ouders. Ouders zijn ook gevraagd naar suggesties voor de rol van de vrijwilliger, zij gaven aan dat er niets hoefde te veranderen en dat zij zeer tevreden waren en graag van meer projecten gebruik wilden maken.

Duidelijk en prettig leerklimaat voor het kind. Vrijwilligers geven aan dat sturing door ouders in het leerklimaat ervoor zorgt dat de leerling meer bereikt. Vrijwilligers geven de suggestie om in het begin van het traject samen met de ouders en het kind leerdoelen voor het kind op te stellen. De geïnterviewde scholen zijn van mening dat een vrijwilliger van TDM de ouders vaardigheden kan aanleren. De leraar van VO-school D wil graag dat de vrijwilliger de ouders leert om kinderen thuis een gestructureerde planning van hun dagbesteding te laten maken. Hij merkt dat de kinderen dit thuis niet hebben en daardoor buiten rond gaan hangen, tv kijken en computerspellen gaan spelen. Hij adviseert om structuur aan te brengen in hoe laat de kinderen thuis moeten zijn en naar bed gaan, en wanneer zij aan hun huiswerk gaan werken. Vrijwilligers geven daarnaast aan dat ouders tijdens het mentoraat een taak gegeven moet worden, zoals het stimuleren om erbij te komen zitten en te laten zien wat voor ondersteuning je geeft. Zij vinden het uiteindelijke doel dat ouders hun kind aan het eind van het project zelf kunnen begeleiden. De vrijwilliger kan hierin ouders handvatten geven om de leerling zelf te begeleiden in de ondersteuning, zoals het overhoren van woordjes en de leerling aan het lezen zetten. De vrijwilligers geven aan dat op dit moment dit doel nog niet behaald wordt.

Taalrijke omgeving creëren. Vrijwilligers geven aan dat het een taak van de vrijwilliger kan zijn om ouders te attenderen op laagdrempelige taal- en leermogelijkheden zoals het televisieprogramma het Klokhuis, kranten/tijdschriften. Het kind kan dan ook met taal- en leermogelijkheden in contact komen, wanneer de vrijwilliger niet bij het kind thuis is. Een rol van de ouders hierin zou zijn om hun kind te stimuleren om het Klokhuis te kijken of iedere dag één half uur lezen.

Contact tussen ouders en vrijwilliger. Vrijwilligers verschillen ook in het zien van mogelijkheden in contact met ouders met een taalbarrière. Daardoor adviseren vrijwilligers van TDM dat TDM tools aanmaakt om de ouders meer te begeleiden en een format voor een gesprek aan te dragen waarin je in gesprek gaat met

ouders over het oppakken van de begeleiding.

Contact tussen ouders en school bevorderen. De VO-scholen geven als belangrijke belemmering in het contact met ouders de houding van de leerling. Leerlingen in het VO willen niet meer afgezet worden op school en dat ouders bij activiteiten in de school aanwezig zijn. De docent van school C zegt dat kinderen tegen ouders zeggen dat ouders op school niet mogen helpen, omdat de leerlingen anders gepest worden op school. Dit zorgt voor een belemmering voor het in contact komen met ouders op het VO. Vrijwilligers geven aan dat zij een mediërende rol aan kunnen nemen om ouders te stimuleren om contact met school op te nemen, wanneer zij vragen hebben over hun kind.

Tools voor vrijwilligers. Vrijwilligers geven aan dat zij op dit moment niet weten wat er van hen verwacht wordt in het begeleiden van ouders. Medewerkers van TDM geven aan dat zij op dit moment hierin nog te kort schieten. Zij zien als ideeën een *tussentijdse evaluatie* in de projecten om over de rol van ouders in het mentoraat te praten, het opzetten van *communicatietools* om in gesprek te gaan met taalzwakke ouders en het duidelijk maken wat de verwachtingen en de rol van de ouders, school en vrijwilliger in het mentoraat zijn. Tot slot zien zij als een belangrijk speerpunt dat TDM *het beeld bij de vrijwilligers moet veranderen* dat ouders niet kunnen helpen op het gebied van huiswerk door de taalbarrière van ouders. Dit beeld willen zij veranderen door *het geven van trainingen met tools voor de vrijwilliger op het gebied van ouderbetrokkenheid*.

Discussie

Via een vragenlijst, interviews en de AI is onderzocht op welke manier ouderbetrokkenheid tussen ouders en school versterkt kan worden door de vrijwilliger. Aan dit onderzoek hebben 135 participanten deelgenomen, waaronder 17 ouders, 38 medewerkers van school en 80 vrijwilligers van TDM. De bevindingen van dit onderzoek bevatten nieuwe informatie voor de organisatie TDM, specifiek gericht op de behoeftes van anderstalige ouders en school, en ideeën vanuit de vrijwilliger voor het stimuleren van ouderbetrokkenheid van ouders in de jeugdprojecten van 8 - 14 jaar oud.

Behoeftes en verwachtingen van ouders. Ouders hebben behoefte aan duidelijkheid in de verwachtingen in de communicatie met de school van hun kind. Door de taalbarrière vinden ouders het volgens Graham-Clay (2005) moeilijk om te begrijpen wat de school van hen verwacht. Hierdoor ontstaat vaak miscommunicatie, waardoor school denkt dat ouders niet betrokken zijn bij de leerontwikkeling van hun kind (Hermans, 2016). Uit de interviews blijkt het tegenovergestelde, ouders zorgen voor hulp voor hun kind, zodat het kind optimaal wordt ondersteund op het gebied waar ouders zelf het gevoel hebben dat ze tekort schieten, in het bijzonder taal. Dat blijkt ook uit de vragenlijst, waarin naar voren komt dat ouders de vrijwilliger belangrijker vinden voor het schoolsucces van het kind dan de vrijwilliger zelf.

Ondersteuning door ouders. Alle ouders ongeacht hun etniciteit zijn betrokken en bezorgd om het onderwijs van hun kind (Henderson & Mapp, 2002). Uit dit onderzoek blijkt dat ouders, school en vrijwilligers verschillend scoren op de vraag of ouders hun kind begeleiden met huiswerk. Ouders vinden van zichzelf dat zij hun kind begeleiden, terwijl school en vrijwilligers hierop lager scoren. Uit de interviews komt naar voren dat ouders een gevoel van onmacht ervaren doordat zij niet over de kennis beschikken en de Nederlandse taal beheersen om ondersteuning in huiswerk te geven en contact te leggen met school. In de ondersteuning die zij wel bieden stimuleren zij de waarde als eerlijkheid en moedigen zij het stellen van vragen aan.

Contact tussen ouders en school. Uit de interviews blijkt dat ouders niet altijd op de hoogte zijn van

wat het Nederlands onderwijssysteem van hen verwacht op het gebied van het ondersteunen van hun kind thuis en in het contact met school. Dit komt overeen met de literatuur van Kraft en Dougherty (2012), waarin frequente communicatie wordt aangemoedigd tussen school en ouders om de betrokkenheid van ouders op school te vergroten. Een belangrijk verschil in communicatie is te vinden tussen het PO en VO. Kinderen in het VO stimuleren soms hun ouders niet om met hen naar de middelbare school te gaan en hen te ondersteunen in activiteiten, met uitzondering van oudergesprekken. Daarnaast ervaren ouders moeilijkheden in het contact met school, namelijk na de overstap van het laagdrempelige contact op het PO, waarbij de school in de wijk staat en de ouders de leerkrachten op school kennen en dagelijks spreken, en het onbekende VO, waarbij ouders soms de naam van de school niet weten en contact op afspraak of via Magister hebben.

Contact tussen ouders en vrijwilliger. Uit de vragenlijst blijkt dat ouders weten waar hun kind met de vrijwilliger aan werkt. Dit sluit aan bij de interviews waaruit blijkt dat ouders over het algemeen goed contact ervaren met de vrijwilliger. Zij zijn blij met de ondersteuning thuis, omdat zij die thuis niet kunnen bieden. Echter geeft één ouder aan dat hij graag meer contact met de vrijwilliger wil, omdat hij daar veel van leert en dan ook op de hoogte is van waar zijn kind aan gewerkt heeft. Terwijl de vrijwilligers in de vragenlijst laag scoren op het bespreken met ouders over het werk met de pupil.

Rol van vrijwilliger in de driehoek. De vrijwilliger van TDM kan de brug slaan in de samenwerking en contact tussen school en ouders. Hij kan ouders laten inzien dat, ondanks de beperkingen die waargenomen zijn, ouders veel kunnen doen in de ondersteuning via het creëren van een duidelijk en prettig leerklimaat voor hun kind. Daarnaast kan de vrijwilliger ouders laten inzien dat zij contact op kunnen nemen met school en hierin de samenwerking in de ondersteuning van hun kind kunnen vormgeven en versterken.

Om deze rol te kunnen vervullen is het nodig dat zij ervoor zorgen dat ouders de leermogelijkheden van hun kind vergroten. In de vragenlijst gaven vrijwilligers aan dat ouders door de taalbarrière niet hun eigen kind kunnen ondersteunen. Een rol van de medewerkers van TDM ligt er om handvatten te geven aan vrijwilligers om te communiceren met ouders met een taalbarrière en bij de vrijwilligers het beeld te veranderen dat ouders niet kunnen helpen op het gebied van huiswerk. Mogelijke inzichten die medewerkers aan vrijwilligers kunnen geven zijn het vergroten van leermogelijkheden thuis, door het structureren van de tijdsbesteding van het kind, het creëren van een rustige werkplek, het stimuleren van een taalrijke omgeving in de Nederlandse of de moedertaal van het kind en het stellen van hoge verwachtingen en aanmoedigen van ambities van het kind (Fan & Chen, 2004; Jeynes, 2005; Lusse, 2013).

Sterke kanten en beperkingen van het onderzoek

Sterke kanten van het onderzoek

Een sterk aspect van dit onderzoek is het mixed design, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethodes zijn gecombineerd. Daardoor wordt de validiteit en de betrouwbaarheid van dit onderzoek vergroot (Baarda, de Goede & Teunissen, 2005). Een voorbeeld hiervan is dat ouders in de vragenlijst aangaven dat zij een goede ondersteuning bieden aan hun kind, terwijl school en vrijwilligers de ouders hier lager op beoordeelden. In de interviews konden ouders genuanceerder toelichten wat zij onder ondersteuning verstonden. Deze informatie uit de combinatie van methoden verhoogt de validiteit en zeggingskracht van het onderzoek.

Daarnaast is het onderzoek sterk, omdat van de drie partijen uit de driehoek de verwachtingen en behoeftes in kaart zijn gebracht. Vooral belangrijk is de inbreng van ouders over hun eigen rol, zodat hun stem

wordt gehoord. In veel onderzoeken wordt gekeken vanuit het perspectief van de schoolmedewerkers over ouders. In dit onderzoek komen ouders ook zelf aan het woord en wordt op deze manier duidelijk hoe zij hun ondersteuningstaak zien. Daarnaast is uniek dat er kennis verkregen is over de rol van TDM-vrijwilligers volgens het onderwijs. Duidelijk is dat TDM projecten door scholen als zeer waardevol ervaren worden.

Tot slot is een sterke kant van het onderzoek dat het geschreven is voor de organisatie TDM en dat deze hiermee direct aan de slag kan in hun projecten. Zij hebben een praktisch advies gekregen over wat de mentorcoördinator en vrijwilliger kunnen doen om het partnerschap tussen school en ouders te versterken.

Beperkingen van het onderzoek

In dit onderzoek is een vragenlijst afgenomen onder anderstalige ouders. Er hebben maar tien ouders gereageerd. Verder is onbekend welke kenmerken de ouders hebben die gereageerd hebben op het gebied van taalvaardigheid en opleiding. Daardoor is het onbekend hoe representatief deze groep is voor de volledige populatie van ouders van de jeugdprojecten van TDM. De geïnterviewde ouders zijn benaderd op basis van een variatie in taalniveau, om een zo'n divers mogelijk populatie te onderzoeken. Het is dus niet zo dat alleen de taalsterke ouder is geselecteerd. Voor de geïnterviewde ouders was mogelijk het doel van het interview niet altijd duidelijk. Daardoor kon het zijn dat ouders positiever over de samenwerking met TDM waren, omdat zij graag in aanmerking wilde komen voor extra ondersteuning van TDM. Doordat de gezinnen deelnamen aan de projecten van TDM was het voor de onderzoeker makkelijk om in contact te komen, terwijl de groep ouders met een niet-westerse migratieachtergrond beschreven wordt als een moeilijk te bereiken doelgroep (Esch, Petit & Smit, 2011).

Daarnaast is de vragenlijst gestuurd naar de medewerkers van de scholen die als contactpersoon voor TDM in het administratiesysteem staan. De vraag is of deze contactpersoon van TDM de visie van het gehele team van de school kan omvatten. Op het moment van het opsturen van de vragenlijsten was het aanmeldseizoen van nieuwe leerlingen voor de projecten van TDM nog bezig. Hierbij zouden de contactpersonen een extra reden kunnen hebben om positief te zijn tegenover TDM, om de kans op een succesvolle aanmelding te vergroten, hoewel de vragenlijst anoniem was. Doordat de vragenlijst is toegestuurd tijdens het aanmeldseizoen, kan dit hebben geleid tot de hogere respons vanuit het onderwijs. Daarom is de vragenlijst ook gestuurd naar leerkrachten en mentoren van de leerlingen in het PO en VO, zodat ook medewerkers die de aanmelding niet versturen worden ondervraagd, met als doel een meer realistisch antwoord over het contact met school en de ondersteuningsbehoefte van ouders.

Aanbevelingen voor TDM

Beleid ouderbetrokkenheid TDM. Dit onderzoek heeft gekeken vanuit de driehoeksrelatie tussen ouders, school en vrijwilligers van TDM. Hieruit is gebleken dat iedere individu het op zijn eigen manier vormgeeft. Daardoor ontstaat er veel variatie in het inrichten en verzorgen van ouderbetrokkenheid in de projecten. Om ervoor te zorgen dat het hele systeem samenwerkt en elkaar versterkt is het belangrijk om in de jeugdprojecten een centraal beleid te verzorgen omtrent ouderbetrokkenheid. Dat zorgt ervoor dat ouders zowel in thuis effectiever kunnen ondersteunen als dat ouders beter samenwerken en contact opnemen met school.

Structurele aanpak. Daarnaast is het doel om een structurele verandering in het gezin teweeg te brengen. Zoals blijkt tijdens de retentiemeting uit het onderzoek van de Vries et al. (2015) naar de VoorleesExpress dat op het gebied van het stellen van vragen tijdens het voorlezen geen verschil aanwezig was met de kinderen die niet aan het project hadden deelgenomen. Dit kaart het belang aan van een effectieve

kennisoverdracht van de vrijwilliger naar de ouders om ouders te ondersteunen in het stimuleren van een actieve en gestructureerde leeromgeving thuis.

Samenwerking tussen ouders, school en vrijwilligers. Ook is het van belang dat tijdens het project de verantwoordelijkheid van ouders niet uit handen wordt genomen door de vrijwilliger. Gedurende het project werken de ouders, vrijwilligers en school met elkaar samen en leren zij van elkaar om de leerling te laten ontwikkelen en een verandering in de thuissituatie na het traject aan de gang te zetten. Wanneer een leerling aangeeft dat hij zijn huiswerk niet heeft gemaakt, is het van belang om zowel met ouders, vrijwilligers als leerling om tafel te gaan zitten om te kijken hoe dat heeft kunnen gebeuren en wat gedaan kan worden om dit de volgende keer te voorkomen, zodat de expertise van de ondersteuning in de thuissituatie van de ouders wordt gebruikt en de activiteiten worden uitgebreid (Hirst et al., 2010).

Verwachtingen duidelijk. Uit het onderzoek komt dat het voor vrijwilligers niet duidelijk is wat van hen verwacht wordt in de samenwerking met ouders. Daarom is het van belang dat TDM zorgt voor een cultuuromslag van de vrijwilligers, zodat zij tijdens de opleiding tot vrijwilliger leren wat van hen verwacht wordt en wat zij in de samenwerking met ouders met een taalbarrière kunnen bewerkstelligen. Hierbij is het van belang dat ook ouders tijdens de intake duidelijk wordt gemaakt dat ook zij tijdens het project handvatten krijgen om ondersteuning aan hun kind te bieden en motivatie hebben om hier ook na het project mee aan de slag te gaan.

Kennisplatform. Op dit moment is er veel kennis en expertise aanwezig bij de vrijwilligers van TDM. Zij hebben veel ideeën en ervaringen in het samenwerken met ouders. Geadviseerd wordt om de good practices van de vrijwilliger te verzamelen in een online kennisplatform, zodat zij elkaar kunnen inspireren en ondersteunen in de samenwerking met ouders. Daarnaast geven de vrijwilligers aan meer handvatten te willen krijgen in de samenwerking met ouders. Dit kan door de organisatie TDM georganiseerd worden door trainingen aan te bieden, waarin handvatten worden aangereikt om met ouders met een taalbarrière te communiceren en de ouderbetrokkenheid in de thuissituatie en samenwerking met school te versterken.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

In dit onderzoek is gekeken naar welke rol de vrijwilliger kan innemen om de ouderbetrokkenheid tussen school en ouders te vergroten. De adviezen die zijn gegeven om deze rol te verwezenlijken zijn gegeven op basis van literatuur en ideeën vanuit de drie partijen. Het is echter nog niet bewezen of deze elementen effectiviteit laten zien in de projecten. Daarom wordt als vervolgonderzoek geadviseerd om te onderzoeken of deze verschillen effectiviteit tonen in het versterken van ondersteuning gegeven door ouders thuis en het contact met het onderwijs.

In een vervolgonderzoek wordt aangeraden om te onderzoeken welke werkzame elementen gevonden kunnen worden in het versterken van ouderbetrokkenheid tussen school en anderstalige ouders die de Nederlandse taal beperkt beheersen. In dit onderzoek zijn deze ouders niet meegenomen, doordat de onderzoeker met de ouders in gesprek moest kunnen gaan. Voor een vervolgonderzoek wordt aangeraden om te werken met een tolk, zodat de ware belemmeringen en kansen in de ondersteuning en contact met school van deze ouders kunnen worden besproken.

De vrijwilliger van TDM kan de ouderbetrokkenheid tussen anderstalige ouders en het onderwijs

versterken door beide partijen te laten inzien dat ouders ondanks de taalbarrière de ondersteuning op het gebied van 'soft skills' kunnen bieden. De vrijwilliger kan daarbij helpen door de ouders te laten inzien dat zij hun kind wel kunnen ondersteunen, door het hebben van een open communicatie met hun kind en een opvoedingsstijl die een liefdevolle, maar gestructureerde thuissituatie omvat. Uit de gesprekken met ouders komt naar voren dat zij erg betrokken zijn bij het onderwijs van hun kind en dat de wil en motivatie aanwezig is. Ouders hebben alleen het gevoel de ondersteuning zelf niet te kunnen bieden, vanwege hun taalbarrière. Dit idee speelt ook bij veel vrijwilligers van TDM. De rol van de organisatie TDM is om duidelijke verwachtingen uit te spreken naar de vrijwilliger wat van hen verwacht wordt in de samenwerking met ouders in de jeugdprojecten. Dit kan gedaan worden door het thema ouderbetrokkenheid een structurele rol te geven in de jeugdprojecten, doelen te formuleren en na te streven, trainingen te bieden om vrijwilligers hierin handvatten te geven en de good practices van vrijwilligers te verzamelen en met elkaar te laten delen.

Referenties

- Bakker, J., Denessen, E., & Brus-Laeven, M. (2007). Socio-economic background, parental involvement and teacher perceptions of these in relation to pupil achievement. *Educational Studies*, 33, 177-192. doi:10.1080/03055690601068345
- Bordewijk, A., Dries, H., Harkink, M., & Visser, E. (2007). *Ouderbetrokkenheid thuis: Sleutel voor schoolsucces. Over de invloed van ouders op het schoolsucces van hun kind en de rol van (voor)schoolse voorzieningen*. Velp: Centrum Maatschappelijke Ontwikkeling Gelderland.
- Catsambis, S. (2001). Expanding knowledge of parental involvement in children's secondary education: Connections with high school seniors' academic success. *Social Psychology of Education*, 5(2), 149-177.
- Desforges, C., & Abouchaar (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review*. London: Department for Education and Skills.
- De Vries, M., Moeken, N., & Kuiken, F. (2015). Effect van de VoorleesExpress: een onderzoek naar de effecten van de VoorleesExpress op de taalontwikkeling, de taalomgeving en het leesplezier van drie- tot achtjarigen. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- De Winter, M. (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Den Haag: SWP.
- De Wit, C. (2008). Educatief partnerschap tussen ouders en school. Visie en praktijk. 's-Hertogenbosch: KPC Groep.
- De Wit, G. (2014). Taalachterstand onder jongeren in Utrecht. Een onderzoek naar de stand van zaken. Utrecht: Taal Doet Meer.
- Dunst, C. J. (2002). Family-centered practices: Birth through high school. *The Journal of Special Education*, 36, 3, 139-147.
- Ecorys en Oberon (2012). *Monitor ouderbetrokkenheid in het po, vo en mbo, tweede meting*. In opdracht van Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Rotterdam.
- Epstein, J. L. (1994). *Perspectives and previews on research and policy for school, family and community partnerships*. Paper presented at the National Symposium, Family-School Links: How Do They Affect Educational Outcomes? Pennsylvania State University, October 31-November 1, 1994.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2009). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Esch, W., Petit, R., & Smit, F. (2011). Nabij op afstand: ouders en het mbo. 's-Hertogenbosch: ECBO.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational psychology review*, 13(1), 1-22.
- Ferrara, M. M. (2009). Broadening the myopic vision of parental involvement. *School Community Journal*, 19(2), 123-142.
- Gibson, D. M., & Jefferson, R. N. (2006). The effect of perceived parental involvement and the use of growth-fostering relationships on self-concept in adolescents participating in gear up. *Adolescence*, 41(161), 111-125.
- Graham-Clay, S. (2005). Communicating with parents: Strategies for teachers. *School Community Journal*,

- 15(1), 117. Geraadpleegd op <http://www.adi.org/journal/CurrentIssue/CurrentIssue.pdf>
- Heath, S. B. (1983). *Ways with words: Language, life and work in communities and classrooms*. Cambridge university Press.
- Henderson, A., & Mapp, K. L. (2002). *A new wave of evidence. The impact of school, family, and community connections on student achievement*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.
- Hermans, A. (2016). Ouderbetrokkenheid van nieuwkomers op twee Schiedamse basisscholen. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving.
- Herweijer, L. & Vogels, R. (2013). Samen scholen. Ouders en scholen over samenwerking in basisonderwijs, voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Den Haag: SCP.
- Hill, N. E., & Tyson, D. F. (2009). Parental involvement in middle school: A meta-analytic assessment of the strategies that promote achievement. *Developmental psychology*, 45(3), 740.
- Hill, N. E., & Taylor, L. C. (2004). Parental school involvement and children's academic achievement: Pragmatics and issues. *Current directions in psychological science*, 13(4), 161 - 164.
- Hirst, K., Hannon, P., & Nutbrown, C. (2010). Effects of a preschool bilingual family literacy programme. *Journal of Early Childhood Literacy*, 10(2), 183-208.
- Hoover-Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1995). Parental involvement in children's education: Why does it make a difference? *Teachers College Rec.* 94, 310-331.
- Inspectie van het Onderwijs (2013). *Extra aandacht nodig voor achterstanden bij het jonge kind. Eindrapport bestandsopname voor- en vroegschoolse educatie in Nederland*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Jeynes, W. H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban education*, 40(3), 237 - 269.
- Jeynes, W.H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban education*, 42(1), 82 - 110.
- Jeynes, W. H. (2012). A meta-analysis of the efficacy of different types of parental involvement programs for urban students. *Urban Education*, 27, 706 - 742.
- Kans, K., Lubberman, J. & Van der Vegt, A. L. (2009). *Monitor ouderbetrokkenheid in het funderend onderwijs. Eerste meting onder scholen en ouders*. Rotterdam: ECORYS.
- Kim, Y. (2009). Minority parental involvement and school barriers: Moving the focus away from deficiencies of parents. *Educational Research Review*, 4, 80-102. doi:10.1016/j.edurev.2009.02.003
- Kraft, M. A., & Dougherty, S. M. (2013). The effect of teacher-family communication on student engagement: Evidence from a randomized field experiment. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 6(3), 199-222.
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen: Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Rotterdam: Rotterdam University Press.
- Ministerie van OCW. (2009). Ouderbetrokkenheid. Referentie: PO/B&S/94429. Den Haag
- Onderwijsraad (2010). Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school. Den Haag: Onderwijsraad.
- Patall, E. A., Cooper, H., & Robinson, J. C. (2008). Parent involvement in homework: a research synthesis.

- Review of Educational Research*, 78, 1039-1052.
- Regeerakkoord (2017). Vertrouwen in de toekomst. Regeerakkoord VVD, CDA, D66 en ChristenUnie. 10 oktober 2017. Regeerakkoord voor de periode 2017 - 2021. Geraadpleegd op <https://www.kabinetsformatie2017.nl/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst>
- Sheldon, S. B., & Epstein, J. L. (2005). Involvement counts: Family and community partnerships and mathematics achievement. *The Journal of Educational Research*, 98(4), 196-207.
doi:10.3200/JOER.98.4.196-207
- Smit, F., Driessen, G., & Doesborgh, J. (2005). Opvattingen van allochtone ouders over onderwijs: tussen wens en realiteit. Nijmegen: ITS.
- Smit, F., Sluiter, R., & Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen. Geraadpleegd op [http://www.swpbs.nl/files/140/literatuurstudie_ouderbetrokkenheid_internationaal1\[1\].pdf](http://www.swpbs.nl/files/140/literatuurstudie_ouderbetrokkenheid_internationaal1[1].pdf)
- Steensel, R., van (2006). Relations between socio-cultural factors, the home literacy environment and children's literacy development in the first years of primary education. *Journal of Research in Reading*, 29(4), 367-382
- Tjepkema, S. & L. Verheijen (red.) (2009). *Van kiem tot kracht: Een waarderend perspectief voor persoonlijke ontwikkeling en organisatieverandering*. Houten: Bohn, Stafleu van Loghum.
- Van Buuren, K., & Lucassen, G. (2010). *Onderzoeksrapport: Effectiviteit VoorleesExpress*. Platform VoorleesExpress.
- Vuorinen, T., Sandberg, A., Sheridan, S., & Williams, P. (2014). Preschool teachers' views on competence in the context of home and preschool collaboration. *Early child development and care*, 184(1), 149-159.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: a meta-synthesis. *Educational Review*, 66, 377 - 397.
- Wij 3.0. (2018). *Een Tien voor Taal. Manifest t.b.v. gemeenteraadsverkiezingen maart 2018, gemeente Utrecht*. Geraadpleegd op <https://wij30.nl/wordpress/wp-content/uploads/2018/03/Manifest-Tien-voor-Taal-07032018.pdf>

Bijlage 1. De jeugdprojecten van Taal Doet Meer van de leeftijdscategorie 8 - 14 jaar oud.

Project	Leeftijd	Doel	Tijdsduur	Locatie
Taalmentoraten PO	8 - 12 jaar	De taalvaardigheid en het leesplezier van het kind stimuleren door middel van individuele aandacht.	Schooljaar 1, 5 uur per week	Bij leerling thuis
School's cool	12 - 14 jaar	De studievoordigheden en de Nederlandse taal stimuleren in de overstap van groep 8 naar de middelbare school door middel van individuele aandacht	Anderhalf jaar 1, 5 uur per week	Bij leerling thuis
Taalmentoraten VO	12/13-15 jaar	De taalvaardigheid en het leesplezier van het kind stimuleren door middel van individuele aandacht	7- 8 maanden 1, 5 uur per week	Bij leerling thuis
HuiswerkHulp	12/13 - 18 jaar	Werken aan studievoordigheden, het huiswerk van de leerling, het maken van een planning en de Nederlandse taal samen met een vaste huiswerkcoach in een groep.	half jaar - 5 jaar twee x twee uur per week	Buurtcentrum

Bijlage 2. Topiclijst Leidraad interview met anderstalige en medewerkers van het onderwijs

<p>Doelen</p> <ul style="list-style-type: none"> · In kaart te brengen op welke manier de ondersteuning gegeven wordt door ouders thuis. · In kaart te brengen hoe de samenwerking en het contact tussen school en ouders het beste wordt vormgegeven.
<p>Introductie</p> <ul style="list-style-type: none"> · De geïnterviewde bedanken voor het accepteren van uitnodiging van het gesprek. · Mijzelf introduceren + doel van onderzoek + doel van het gesprek · Vragen of het gesprek mag worden opgenomen + anonimiteit van deelnemer bespreken.
<p>Interviewthema's ouders en school:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Behoeftes van ouders voor de ondersteuning. 2. Welke ondersteuning geven ouders thuis. Wat lukt wel? Wat lukt niet? 3. Hoe is de samenwerking en het contact tussen ouders en de basisschool? 4. Hoe is de samenwerking en het contact tussen ouders en de middelbare school? 5. Hoe hebben zij de overgang van de basisschool naar de middelbare school ervaren? 6. Hoe is de samenwerking en het contact tussen ouders en vrijwilligers? 7. Hoe is de samenwerking en het contact tussen school en vrijwilligers? 8. Wat voor ondersteuning zouden zij van de vrijwilliger van TDM willen? <p>Extra thema's voor school:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Op welke manier wordt ouderbetrokkenheid/partnerschap met ouders op uw school vormgegeven? 10. Wat verwachten zij van anderstalige ouders op het gebied van ouderbetrokkenheid en samenwerking?
<p>Achtergrondgegevens</p> <p>Geslacht: * man *vrouw</p> <p>Leeftijd:jaar</p> <p>Opleiding:</p> <p>Werkzaam:</p> <p>Hoe lang in Nederland?jaar</p> <p>Geboren in:</p>
<p>Afsluiting</p> <ul style="list-style-type: none"> · Dank je wel voor uw deelname aan het gesprek! · Wilt u uitgenodigd worden op de avond, waarop de resultaten worden gepresenteerd.

Bijlage 3. Vragenlijst met de Items gekoppeld aan de verschillende groepen

Item	Vraag Vrijwilligers	Vraag School	Vraag Ouders
0	<ul style="list-style-type: none"> - Geslacht - Leeftijd - Ik ben op dit moment vrijwilliger bij het project: Taalmentoraten PO, Taalmentoraten VO, School's cool, HuiswerkHulp - Mijn pupil zit op de: Basisschool, middelbare school. 	<ul style="list-style-type: none"> - Geslacht - Leeftijd - Werkzaam het in het onderwijs - Mijn functie binnen de school: Leerkracht, IB'er, Directie, Anders, - Wij zijn een: basisschool, middelbare school. - Dit mentor-leerlingkoppl doet mee aan het project: Taalmentoraten PO, Taalmentoraten VO, School's cool, HuiswerkHulp. 	<ul style="list-style-type: none"> - Geslacht - Leeftijd - Geboren in: Nederland, Marokko, Turkije, Syrië, Anders, - Mijn kind doet mee aan het project: Taalmentoraten op de basisschool, Taalmentoraten op de Middelbare school, School's cool, HuiswerkHulp - Mijn kind zit op de: basisschool, middelbare school.
1	Ik geloof dat mijn pupil ondersteuning nodig heeft van zijn/haar ouders om schoolsucces te behalen.	Als medewerker van de school geloof ik dat mijn leerling ondersteuning nodig heeft van zijn/haar ouders om schoolsucces te behalen.	Ik geloof dat mijn kind hulp nodig heeft van zijn/haar ouders om goede cijfers te halen.
2	Ik geloof dat mijn pupil ondersteuning nodig heeft van zijn/haar leerkracht om schoolsucces te behalen.	Als medewerker van de school geloof ik dat mijn leerling ondersteuning nodig heeft van zijn/haar leerkrachten om schoolsucces te behalen.	Ik geloof dat mijn kind hulp nodig heeft van zijn/haar leerkracht om goede cijfers te halen.
3	Ik geloof dat mijn pupil ondersteuning nodig heeft van zijn/haar mentor/coach van Taal Doet Meer om schoolsucces te behalen.	Als medewerker van de school geloof ik dat mijn leerling ondersteuning nodig heeft van de vrijwilliger van Taal Doet Meer om schoolsucces te behalen.	Ik geloof dat mijn kind hulp nodig heeft van zijn/haar mentor van Taal Doet Meer om goede cijfers te halen.
4	De ouders van mijn pupil ondernemen samen met hun kind educatieve activiteiten (zoals woordjes overhoren, samen naar de bibliotheek gaan).	De ouders van mijn leerling ondernemen samen met hun kind educatieve activiteiten (zoals woordjes overhoren, samen naar de bibliotheek gaan).	Ik doe samen met mijn kind leerzame activiteiten (zoals woordjes overhoren, jeugdjournaal kijken, samen naar de bibliotheek gaan)
5	De ouders van mijn pupil begeleiden hun kind met huiswerk (zoals met het plannen, structureren en overhoren van het huiswerk).	De ouders van mijn leerling begeleiden hun kind thuis met huiswerk (zoals met het plannen, structureren en overhoren van het huiswerk).	Ik help mijn kind thuis met huiswerk (zoals met het plannen, structureren en overhoren van het huiswerk)
6	De ouders van mijn pupil zijn op de hoogte waar mijn pupil op school aan werkt.	De ouders van mijn leerling zijn op de hoogte waar de leerling op dit moment op school aan werkt.	Ik weet waar mijn kind met zijn/haar leerkracht op school aan werkt.
7	Ik bespreek met school waar ik met de pupil aan werk.	De vrijwilliger van Taal Doet Meer bespreekt met school waar hij/zij met de leerling aan werkt.	(niet gesteld)

8	Ik bespreek met de ouders van mijn pupil waar ik met de pupil aan werk.	(niet gesteld)	Ik weet waar mijn kind met zijn/haar mentor van Taal Doet Meer aan werkt.
9	Wil je nog iets toevoegen over het partnerschap tussen ouders, school en vrijwilligers?	Wilt u nog iets toevoegen over het partnerschap tussen ouders, school en vrijwilligers van Taal Doet Meer?	Wilt u nog iets vertellen over het contact met school? Wilt u nog iets vertellen over het contact met de mentor van Taal Doet Meer?

Bijlage 4. Coderingsschema NVivo

Behoeftte van ouders voor ondersteuning

- Organiseren van hulp voor hun kind
- Goede cijfers
- Eigen tekortkomingen in Nederlandse taal
- Eigen tekortkomingen in vakinhoudelijke kennis

Ondersteuning door ouders thuis

- Meegeven van waardes
- Ondersteuning aan vakken in PO
- Stimuleren van actieve leerhouding

Samenwerking en contact tussen ouders en school

- Communicatie en contact PO
- Communicatie en contact VO
- Rol ouders PO
- Rol ouders VO

Samenwerking en contact tussen ouders en vrijwilliger

- Contact via broer of zus
- Rechtstreeks contact met vrijwilliger
- Taalbarrière in contact met ouders
- Tips gegeven aan ouders door vrijwilligers

Samenwerking en contact tussen school en vrijwilliger

- Tijd- en werkdruk door medewerkers school

Vormgeven Ouderbetrokkenheid

- Ouderbetrokkenheid PO
- Ouderbetrokkenheid VO

Mogelijke rol van de vrijwilliger in de driehoeksrelatie

- Bevorderen contact tussen ouders en school
- Duidelijk en prettig leerklimaat
- Mogelijkheden contact tussen ouders en vrijwilliger
- Taalrijke omgeving creëren
- Tools voor vrijwilligers
 - Communicatietool
 - Geven van trainingen met tools
 - Tussentijdse evaluatie
 - Verwachtingen bespreken